

VASI SZABÓ JÁNOS

HÁROM ELVESZTEGETETT NAP TÖRTÉNETE

ÚTON, ÚTFÉLÉN...

I.

A szerkesztőségtől átirányított fura levelet hozott a postás, egy tolnai olvasóm adta föl. A nehézkes szépírással címzett hasas boríték a világháló drótposta küldemények után magnetikusan vonzotta elmém kíváncsiságangionjait vagy inkább gyógyírként hatott a képernyőbetegségtől egyre gyakrabban rozsdálló szemereimre.

Szerzője hosszasan mutatkozott be, régi nemesi család – a kommunizmus fagyos évei alatt a Pannon-táj dombjai közt áttelelt – utóda volt, név szerint: Frányássy Nesztor Ovidiusz. Ne ítéljen el a kegyes olvasó, de ekkor a kézügyemben lévő borospohárban rubinló Vaskeresztesi kékfrankost – 2015-ös évjáratú, első osztályú bort – az íróasztal laminált tölgyutánzat lapjára lötyintve felkacagtam. A nevetés hullámokban gyöngyözött ajkamról. Csak azután olvastam tovább, mikor megkönnyebbülve abbahagytam – és nagyot kortyoltam a száraz, erős hegy-levéből. (Május eleje volt, a kertem gyümölcsfái az áprilisi fagy után lábadoztak tépetten – a küldemény átvétele előtt azon sópánkodtam, hogy idén a család vitaminigényét alig-alig fogja a ház mögött húzóódó ötszáz négyszögöl kielégíteni –, de az álnok kikeleti verőfény balzsamecet színű, derűs napot ígért.)

A dagályos bevezetés nem sok jóval kecsegtetett, ám utána a levélíró köntörfalazás nélkül a tárgyra tért: fatornyos szülőföldjén esett csodás esemény hírért adta; a helységet határoló vadrezervátum dzsungeléből előkerült ember-szerű lényről; aki – az érzékletes leírás szerint – igencsak humanoid, mi több, formás leányzó képében jelent meg. Egyedül bőrének, vagy a bőrnek tűnő testfelületnek a színében mutat páratlan jelleget: smaragdzöld színű... Levélírónk odáig ment, hogy – kiváltva ezzel a falu apraja-nagyja, előjárói és alantasai ellenszenvét – a házába fogadta... Egyúttal – pontos címet a feladó rovatban gyöngybetűkkel rögzítve – meghívott az örökölt kúriába, hogy legyen az első zszurnaliszta, aki nyilvánosság elé tárja esetét. Annyit tett még hozzá –

némi hájjal megkenetve önbizalmamat –, hogy egy korábbi írásom olvasása kapcsán merült föl személyem azon lehetséges tudósítóként, aki méltónak mutatkozik a kényes feladatra. (Azt sajnos elfeledte közölni, mely unikális publicisztikám okán jutott erre az elhatározásra...)

Képtelenség, ez lett volna az első gondolatom, ha nincs mellékelve egy automata masinával készített fotó. Félhomályos helyiségben készült, ám közepén a földre terített párnákon oldalt fekvő alak jól kivehető volt...

II.

Reggel végigböngészttem a világhálós közösségi oldalakat, Ellenségem aznap sokáig pihent, nem volt fönn, egyetlen blogom se kapott támadást tőle. (Sokáig azt hittem, fizetett „net-troll”, mint oly sokan, ám közben kiderült: egykor neves író volt, underground körökben némi visszhangot vert majd húsz éve kiadott *Pedómaci gumicukorkája* című forma- és erkölcsromboló regénye; sarkos politikai véleményem okán pécézett ki.)

Ám ekkor az újságtól kapott mobilon megszólalt Paul Mauriat *El amor es triste* jének andalító dallama, azért választottam „csengőhangnak”, mert a délelőtti hívások a felelős szerkesztőtől legtöbbször az egekbe emelték a vérnyomásomat. Rosszabbul nem is kezdődhetne: Köves Andrea köszönt a maroktelefonba.

Üdvözlöm, János. Mikor nézett rá utoljára a drótpostájára? Egy érdekes levelet kaptunk valami isten háta mögötti helyről, a szerzője kifejezetten magát kereste. Elküldtem a címére. A főszerkesztő úr beleegyezett: nézzen utána a sztorinak. Menjen le Sásnyár falvára – megesküdtem volna, itt a markába röhögött –, készítsen interjút Frányássy úrral, szaglásszon körbe, ha lehet, készítsen fényképeket is, dokumentálja a történeteket. Ennyi. Már ma, de legkésőbb holnap indulhat, a kiküldetési díjat a folyószámlára utalják. Jó munkát, szép napot!

A ravasz boszorkány! Holnap lesz a meeting. Sikerült megszabadulni a legveszélyesebb vitapartneredtől. Nem tudom, milyen hátszél fújta a laphoz Andreát (a széthullt szadesz-médiából szalajtott nőt). Az Öreget teljesen behálózta...

A Dusternek teli a tankja, akár most indulhatnék, ám az út hosszúnak ígérkezett Dél-Dunántúl hepehupás „sztrádáin”. Döntöttem: csak másnap megyek.

III.

Majdnem letört az ujjam a Duster csomagtartó-gombjával küszködve: telipakoltam kajával, útközben nem kívánok megállni sehol, méregdrágák az éttermek, a kiskocsmák. Sásnyáron se tudom, milyen vendéglátás vár. Napo-

kig esős, langy májusi idő volt, a reggeli pára már a kora nyarat idézte. Indulás után bekapcsoltam a légkondit, négy lukon tódult a kocsiba a hideg, nem győztem megfelelő irányba tekergetni a kézi beállítót, akár egy negyvenéves Dáciában... A 74-esen kényelmes száztízessel hajtottam a zalai dombok irányába – többet nehéz kisajtolni ebből a típusból –, igaz, nincs az a kukullódüllő minőségű aszfaltpálya, ahol el nem megy. A hajnalt követő gyöngyházsárga derengés a kisebb-nagyobb dombok hullámtaraján átbukva előbb kadmiumzöldre, majd borsószíntől a turmalinig a zöld féltucatnyi árnyalatát festette az elsuhanó földhátakra. Nagykanizsa után már a 61-esen túráztattam a kocsit Kaposvárig. Ott kis pihenő, befaltam a tokaszalonnás, ecetes paprikás szendvicsek harmadát. Dombóvárig nem is volt gond, ám onnan – valami karbantartási munka miatt – Kurd, Csibrák, Dus, meg a jó ég tudja, milyen települések felé kellett kerülni. Viszont az elkopott falusi utakon a Duster megmutatta, mit tud, szinte észrevétlen futott a toldozott-foltozott, gödrös aszfalton. Sióagárd után ismét járható ösvényen, az 56-oson gördültem Szekszárdig. Ott hosszabb pihenőt tartottam, megmozgattam az izmokat, feltöltöttem a megcsappant készleteket – különösen a víz fogyott az egyre melegebb időben –, a tolnai megyeszékhely után egy darabig még az 56-oson, immár sík vidéken hajtottam Várdombig, ám onnan már csak egy mellékúton tudtam tovább haladni Sárpilisig. Jellegzetes „háromutcás” faluban, a felújított posta előtt parkoltam le; járókövekkel kirakott, tisztára söpört terecskén. Magas, barna nő lépett ki az épületből, hollóhaját hátul copfba kötötte, két kis purdú kapaszkodott karjába, csinos ruhákba öltöztetett csöppségek, az asszonyon is látszott, gondosan ügyel a megjelenésre.

Kíváncsian fordult felém az ébenszínű arc. A Sásnyárra vezető útról kérdeztem. A fiúcska felvihogott a hóna alatt: *Bolondfalvára megy a bácsi?* De a cigány nő zengő hangon letorkolta, lelkesen mutogatva irányított a dűlő felé.

Építési törmelékből döngölt „úton” zötykölődtem, két oldalán bűzlő pocsolyák kísérték, sással és liliummal benőtt dagonya, a lép gyékénnyel tűzdelt felületén buján zöldellt a magaskóró elfántfülnyi levélzete, az égerfák spenótzölden kúposodtak. Beljebb – arra talán elvezették a talajvizet –, szárazabb göröndön álltak a falu első házai, mind alacsony, cserepekkel fedett, mézsfehér falú épület, inkább hajazott skanzenre a látvány, mint egy huszonegyedik századi településre. A főutca nem volt hosszú, közepén néhány modern építmény – az egyik a községháza, a másik a „Nádvágó” kft telephelye, és egy meglepően új, emeletes hajlék –, utóbbi jelezte: lakik itt módos ember is. A megadott címre kissé odébb letem; valamikor szebb

napokat látott tornácok kulákház állt ott. Az utcára néző oldalán a homlokzati stukkók, a galambszürke vakolat málladozott, az ablakok barna keretéről darabokban kunkorodott le a festék. Faragott, egykor impozáns nagykapuja kitérve. Az udvaron kézikulló állt ki a csalédból.

Középmagas, kerek képű, pocakos alak csoszogott elő. Kopasz fejbübbja, őszes loncsos haja verejtéktől fénylett. Sajna, a publicista-én azonnal hasonmásokat keresett a „praxisból”, s bármennyire is igyekeztem az emóciót elhessegetni, de egy másik idősk, a szocialista kisváros hírhedt cukrosbácsija, Hápleier „hápi” papa képe ugrott be a hunyorgó köpcösről. A füledt idő ellenére nyakig gombolkozott, tokája szinte lefolyt az inggalérről. Vizenyőskék malacszeme ravaszskán mért végig: *Tiszteletem, VSZJ úr! Frányássy Nesztor Ovidiusz vagyok, de hívjon úgy, mint itt falun min-denki: egyszerűen Ovinak!*

Üdvözlöm, Frányássy úr, nem hiszem, hogy találkoztunk...

Ah, maga aztán pont úgy fest, mint az újságcikk fölött a képen, össze se téveszthettem volna, kerüljön beljebb! A kocsit kinn hagyhatja nyugodtan a ház előtt.

A bejárat előtt három sor lábtörlő hevert: egy durva fémszerű, egy vastag gyékény, majd közvetlen az ajtó előtt egy szőnyegszövet. Az volt az érzésem, a házigazda – ha nem szégyellné –, belépés előtt a cipőjét rögtön levetné. A keskeny ablakok szűrt fényében impozáns „tisztaszoba” fogadott, balkézről egy falba mélyített cserépkályha állt, így egyszerre két helyiséget fűtött, szembe vele díszesen faragott támlás sarokpad, előtte szintúgy patinás tölgyasztal, a meszelt falakon aranyozott keretű képek, és mintás dísztányérok, tálak – a legtöbb kék-fehér színű – sorakoztak. Jobbra az ajtó mellett tulipán és gránátalmadíszes pohárszék, csipketerítővel, festett opálos burájú lámpa lógott a gerendás, stukatúros plafonról. A lenyűgöző tájház-jellegesen csak az állott szag rontott. A csaphornyos parkettáról kiéreztem némi vilupál-bukét is...

A vendégszoba is onnan nyílt, szerencsére ott a patinás stíl helyett a teret modern fenyőfa keretű, szivacsmatracos ágy, komód, kétszárnyú – és hála égnek, tövig kitért – szunyoghálós ablak uralta.

Az ajtó mellé állítottam a gurulós bőröndöt, rám izzadt az ing és a szövetnadrág, de nem maradt időm lecserélni, kopogtak, s egy kendős fej nézett be. Egy rebinéne, három dimenzióban, a székig hátráltam a látomás elől, az indigókék főkötőt, hasonló színű térdig érő munkakötényhez, a melegben is nyakig gombolt, hosszú ujjú csipkés fehér inghez, lapos-sarkú kopott félcipőhöz tar-

tozott. Pedig a csontos, nyúlánk nő, alaposabban szemügyre véve, nem lehetett idősebb harminc évesnél. Amit a fityula látni engedett: barna arcán széles homlokát, vastag fekete szemöldöke alatt ravaszokás szénszemét, hegyes orrát – ahogy zavarában eltátotta száját: porcelánfehér, szabálytalan fogsort –, férfiasan határozott állát. *Jó napot! Elnézést, ha megzavartam, a házvezetőnő vagyok. Frányássy úr kérdi, ha nem túlságosan fáradt, vacsorálna-e vele?*

IV.

Én vagyok az öregebb, megtisztelne, ha tegeződnénk! A konyhából kulacsformájú üveget hozott, bronzos árnyalatú ital lötyögött benne: *Saját ágyas szilvapálinka, egészségedre, János öcsém!*

Egészségedre, Ovidiusz bátyám!

Ha kérhetlek: Ovi!

Akkor Ovi bátyám, mi is ez a zöld nő dolog?

Rögtön mondom, de előbb harapjunk valamit a finom pálinkára. Falatozás után könnyebb a beszéd.

A kemény sötét héjú, láthatóan kemencében sült kenyér mellé füstölt bőrös sonkát szelt fel. A nagy lapostányér mellé hosszú zöldpaprika, és karikákba vágott paradicsommal teli tálka került. Rendesen izzadt „Hápi-Ovi” bátyám kobakja, becsülettel falta a sonkát, miközben némi köntörfalazás után beismerte: utazásom célja, a különleges lény már nem tartózkodik a házában. A levél feladása után pár nappal eltűnt az ideiglenes lakhelyéből, az épület nyugati oldalán álló nyári konyhából. Majd a torkomon akadt a finom falat, mikor kész tény elé állított.

Most kérdeheted, miért nem értesítettelek, viszont itt van néhány titkon készült kép, a falusiak kikérdezhetőek, a házvezetőnőm pedig napokig ellátta élelemmel, sajnos, mások előtt nemigen mutatkozott, magam is csupán akkor láttam, mikor előjött a kert végében a dzsumbujból, a fényképet is titokban csináltam róla. Holnap beszélj Csamakkal, szoltam neki, hogy lesz pár kérdésed. Kilencre végez a kerttel és a szobák takarításával.

Az öreg derekasan behúzott a szilvóriumfogyasztásba. Talán elszégyellte magát az idegen újságíró előtt, a beszéde is összefüggéstelenné vált.

Kérlek alássan, a természet nem multinacionális nagyvállalat, ami mindenben a célszerűségre, tökéletesedésre hajt. Ez evolucionista humbug, a zöldsasszony léte is ezt bizonyítja, léte a magamagáért fejlődés eredménye, az, hogy emberhez hasonlónak lett, a mimikri kifejlesztése, hogy ebben a rengetegben megmaradhasson, hisz vannak részei a rezervátumnak, ahol évtizedekig nem jár ember.

Mondom, csak egyszer láttam, mikor a kert végében megjelent, aztán a nyári konyha félhomályában töltötte az idejét, ha hiszed, ha nem... Beszél-tél a potentáttal? Meg van győződve róla, hogy azért hívtam ide újságíró-t, mert a bizniszelését akarom kikürtölni; pedig ő is tudott a nőről! A villában takarító Csamakot kikérdezte felőle, a Pendelyesből húztam ki az infót, két gombóc citromfagyi megoldotta azt a hadaró nyelvét. Az apja, mikor nincs ide-ny, a Nádvágo telephelyén biztonsági őr, jó haverja az újgazdagnak.

Szása azt híreszteli, hogy meg akartam kapni a nőt. Irigy ruszkicigány! Darabig bogárbaszónak csúfoltak a Sárköziek a kocsmában.

Hogy mért nem volt állat szerintem? Hát egy állat is tud a maga módján gondolkozni, sőt, képzetársításra és szerszámhasználatra is alkalmas, visszaem-lékszik dolgokra, erre bármely értelmesebb kutya, macska, sőt egyszerű háziállat is képes. Ám a zöldasszony – aki szerintem telepatikusán kommunikált, méghoz-zá olyankor, amikor az emberi ráció nem uralkodott a lélek fölött, az álom idején – szabatos, értelmes gondolatokat adott, kérései azt bizonyították.

Dühös voltam, ugrott a sztori, elvesztegettem legalább két, de inkább három napot. *Értesíteni kéne a szerkit*; ám Sásnyáron nem volt se vonalas telefon, se térerő, a távoli kisvárosból vezették ide a villanyt is.

A nyitott szúnyoghálós ablak mellett igyekeztem átnézni a jegyzetei-met. Ekkor kaptam az újabb – végső? – sokkot, a laptop lemerült és Wi-Fi sincs a faluban. Világvége!

A helyzet alapvetően változott, nincs bizonyíték, csak a parasztok szóbe-széde... Holnap beszélök néhányukkal.

SÁSNYÁRI MONTÁZS

V.

Csamak még a virágokat öntözte a ház előtt, ezért nyakamba vettem a falut. Sárköziék házát kerestem, a falu „túlsó végén”, ami persze pár száz lépés sétát jelentett. Már várt a középmagas, fehér férfi, kedélyesen oldalba bökött: *Hal-lottam, te vagy az a firkász, az öreg vendége. A bogárnő miatt jöttél, mi?*

Üdv, maga, ha nem tévedek, Szása. A helyi minden lében kanál...

A férfi teli torokból hahotázott, rövid, oldalra fésült, egykor szőke – ma már őszülő – haja, a hőség-től nyakig izzadt piros trikója, kopott farmer csónadrágja, tornacipője alapján valami poszt Szergej-bohócra gondolnék, ám neves elődjével ellentétben Szása nem törve, hanem folyékonyan be-szélt magyarul.

A hírem megelőzött, a vén lóköető mondta, ugye? Bizony, úgy hívnak: Szása. Én vagyok a cigányvajda, haha!

Maga valami orosz? Nem úgy néz ki, azok egynolcvannál kezdődnek. Van vezetékneve?

Van hát, mindenkinek van, ismeri, a viccben is ott van: én vagyok Szása Gyep...

Ne szórakozzon! Ha azt mondja Gyeprefos, már megyek is, eléggé gőzöl az agyam a melegtől a marhasága nélkül is.

Pedig úgy hívnak: Gynyepropetrovszj. Na, viccelni se szabad? Szásának tényleg Szása a keresztnemem, méghozzá Szokirnyij.

Jól beszél a nyelvünket.

Harminc év gyakorlat, amúgy rusznyák vagyok, nem orosz, se ukrán, otthon Ballák és Csucskák voltak a szomszédjaim.

Hogy a ménkűbe került ide?

Paks, fiatalember, Paks! Az építkezés hozott ide a szovjet időkben, aztán úgy gondoltam: kényelmesebb ebben az országban élni, mint a nagy SzU-ban. Nem szépítem: megszöktem a hazatérés elől, sokáig bujkáltam a Duna déli erdőségeiben. Jól beszéltem magyarul, nem volt gondom. Sásnyár akkoriban, egy fiatal agronómusnak hála, fejlődésnek indult, szövetkezet alakult nádbegyűjtő kisüzemmel. A lakosság zömét adó cigányok befogadtak, magyarok mindig kevesen lakták, az olyan kulákokat leszámítva, mint a Frányássy. Ennyi a sztorim. De ne haragudj, utálok a magázódást, az idősebb jogán kérlek: tegeződjünk! Nyitva a krimó, megisszuk az áldomást rá!

VI.

Gyorsan melegedett, a derékszíjamig csorgott a hátamról a verejték a kocsmában ledöntött hamis-konyaktól. A falu közepén, zöld táblakerítéssel határolt területen állt a modern lapos lemezépítmény, mögötte egy régibb téglapépület, arról jó darabon lehullott a vakolat. A széles kapun popszegecselt cégtábla: Nádvági kft. A területen nyoma sem volt emberi tevékenységnek... Mellette sátor tetős új ház emelkedett. Krétafehér fal váltakozott a gránitszürke terméskőfelületekkel, a nagy műanyagkeretes ablakokon bőven áramlott az épület belsejébe a fény. A porfirvörös térkővel takart udvaron metálszínű Honda állt, a számítógépes grafikákat idéző toszkánzöld fű gőzölgött a rejtett öntözőfejekből spriccelő víztől. Az egyik nagy üvegajtó kinyílt s a potentát cingár alakja jelent meg. Csúnya látvány volt: karóvékony, töpszli ember puffadt hassal, kerek fejfel és nagyon kifí-

camodott stílusérzékkel. Pocakját nem rejtő fehér Eterna ingben, ólábát szinte kihangsúlyozó nyírfaszínű GAS sortban, zokni nélkül hordott Ralph Lauren mokaszincipőben sietett elém.

Üdvözlöm, VSzJ úr! Bucser Tivadar a nevem, de mindenki potentátnak hív, talán a megbecsülés jele... Fáradjon beljebb. Mi járatban egy neves publicista itt, a világvégi zsákfaluban?

Rafinált fickó, óráig nyomta a süket dumát, de minden kérdésre kitérő választ adott. Az viszont kétségkívül érdekelte: kitől hallottam a falu nevezetességéről. Elismerte: öreg házgazdám és fura házvezetőnőjén kívül senki nem találkozott vele. Amúgy Csamak rész munkaidőben Bucsernél is takarított, végezte a ház körüli munkát. Mikor egyre többet pislogott a Citizen órájára, tudtam, lejárt az idő, amit a meghallgatásomra szánt. Személyesen kísért ki az épületből. A potentát óvatosan neki támaszkodott az aranymetál Honda Civic oldalának. *A maga helyében Csamakkal beszél-nék, Frányássy vén bolond, de annak a nőnek van sütnivalója, ha hajlandó megszólalni... Azt gondolja, valami cseléd drabszolgaként tartjuk itt szegény nőt? Pedig nem. Elismerem, az elején volt kis riadalom a Csamak származása miatt, hisz a vak is látta: valami közel-keleti forma nőszemély. Nem hiányzott senkinek a belügy vagy a bevándorlási hivatal. A falu viszont befogadta, nemcsak serény, de igen jólelkű teremtés, még ha kicsit „ibeccsűf” is... és volt tavaly az a különös eset... Van pár hektárnyi szántóm kinn, a szilárd földön. A falusiak tőlem bérlik, biztosíthatom, jelképes összegért. Az a fontos, hogy művelje valaki, mert különben kapom a bírságot a parlag miatt. A helyieknek a Nádvágo kft-n és az orvhalászaton kívül ez az egyetlen jövedelme van. Ezért volt katasztrófa a tavalyi aszály. A föld megrepedezett a szárazságtól, a gabona inkább égett, mint érett. S hogy a baj csőstől jöjjön, június derekán megjelentek a sáskák. Gondolom, délről ette ide a fene őket, ennyit életemben nem láttam, a rozsdaszínű gabona kizöldellt tőlük. Aki a faluban volt, mind rohant a földre kereplővel, cséphadaróval, vagy egyszerűen valami ruhával csapkodva. Itt-ott megzavarták az átok rovarokat, ám a tarolást nem lehetett megakadályozni. Elkésérítő volt nézni a síró-rívó parasztokat. A földút szélén ekkor láttam meg Csamakot, mint valami didergő óriásholló állt ott és bámulta a népet. Aztán szétártá vékony karját, a feje szinte hátra csuklott, s valami zümmögő hangot adva énekelni és forogni kezdett. Ennek is felforrt az agyvíze a kendő alatt – gondoltam. Az idősebbek akkorra már feladták, csak pár kölök szaladgált még a mezőn leppegetve. Rövid időre felhő takarta el a napot, de nem pára,*

hanem élő szürkésfehér gomolyag. Méltóságteljesen szárnyaló nagy madarak, a kepelelésük is hallatszott. Ahogy a seregyeni gólya árnya a gabona-földre vetült, a rovar tömeg egyiként emelkedett a talajról, mint abszintszínű köd, ám a cakók lecsaptak s délutánig lakomáztak. Az előbb még könnyező falusiak arca földerült, Csukás tata érces hangján szólt a rigmus, amit átvettek a többiek, és most már örömben sírtak és tapsolva énekeltek:

sáska sáska sziszere
jól vigyázz a bőrödre
mert a gólya erre jár
megeszen a csőrivel*

Kevesen figyeltek a kis Sárközi lányra, amint a tábla szélén ugrált előre nyújtva karját, lekvárfoltos ujjacskája az akkor már mozdulatlan madár-ijesztőként álló nőre mutatott. Vékony hangján kiabálta: – Camak idehí'tta a góját! Camak hí'tta a góját!

VII.

A szálásom felé elbandukoltam Sárköziék alacsony háza mellett. A kitárt ablakon csábító illat áradt. Az udvaron tollcsomó, a lavórban víz bizonyította: baromfit pucoltak. Ketrin, a nagylány öntött ki a szemétdombra valamit, csingilingi-karkötőit, láncait most se vetette le, ám a szűk farmernadrág fölé kötényt kötött, Cintia vihogva szaladgált körötte. Az ajtóból Szása kerek feje kandikált ki, hangosan üdvözölt: *Szép napot, zsumnál uraság! Nem ugrasz be? Szívesen látunk!*

A szűkös konyhában – aminek az élénk málnaszelészínű festés furcsa hangulatot adott – a csikótűzhelyen már párolódott a földarabolt hagyma, az asszony akkor adta hozzá a piros paprikát. Kortalan, szikár, festett szőke haját felkötve hordó nő csak bólintott felém, s már fordult is vissza.

Ráérsz, János? Épp készül az ebéd. Ilyen finomat még nem kóstoltál, Jolán kakaspörköltet készít. – A szűk, gőzös, hagymaszagú helyiségbe besurrant a kislány is és göcögve szájalni kezdett: Őjeg kokac jábusba, finyomság a pocóba!

Közben a kakashús is a sercegő zsírba került. Aztán elhúzta az alacsony, csontos asszony a sparhelt olyan pontjára, ahol nem volt tűzforró a fedő-

*magyar népi mondóka nyomán

lap, kevés vízzel felöntötte, a kredencről fűszeres dobozkákat vett le, Ketrin a felkockázott paradicsomot is a lábosba szórta. A fedő aztán került rá. Szása hátba veregetve irányított a szoba felé: *Még egy óra, mire kész, addig beszéljessünk, múltkor egyikünknek se volt elég ideje rá.*

A nappali se volt „szürkébb” a konyhánál, élénk pisztáciazöld falán egy csomó fotó, kép, giccses dísztárgy éktelenkedett. A plüss kanapéból dohszag áradt, ahogy belezöttyentem, szemben vele régebbi típusú, nagyképernyős LG tévé állt bútorlapokból összetákolt szekrénykén, alatta három zsinór egy elektronikai műemlék Philips video-lejátszóhoz csatlakozott, mellette VHS-kazetták halma. Cintia borzas buksija itt is felbukkant:

Vinyteus fíjmek vannyak jajta! A manyus tök ojan, min' az ócatejhenyd! Hosszúpuzska báci!

Pendelyes, takarodj! Segíts anyádnak a konyhában! – Szása hangosan, ám harag nélkül zavarta ki a kis szurtost. Elnézésed kérem! Tudod, hogy van ez: késői – nem várt – pulya, félek, sose lesz iskolaérett... Speciális óvoda, ahol talán fejlődhetne, messze a megyeszékhelyen van. A védőné néha kijön megnézni, azt mondja: a beszédhiba, hadarás ellenére nem buta, meg van a magához való esze.

A bőséges pörkölt, meg a két pohár kadarka megtette a hatását: a házból kifelé ügyesen kijjebb eresztettem az övet, persze, Ketrin észrevette és csábosan kacsintott. A potentát palotája felől Csamak tűnt föl. Járás közben is bókolt a fejkendője, mintha magában beszélne, ám nem volt annyira belemélyedve, hogy a közelünkbe érve ne köszönjön nekünk hangosan: „*Jó napot!*”

Szása szipákolt a cigiből, majd a hosszú, egyenletes léptekkel távolodó nő után bólintott: *Mondta-e Frányássy, hogy Csamakot a Kádár-szigetnél húzták ki a Dunából a Sárköziek? (Ne kérdezd, mit kerestek ott!)* A tarkóján csúnya seb volt. Ketrin tanult újraélesztést az iskolában, szerencsétlen Csamak fölköhögte a tüdejéből a vizet, de nem lett jobban. A körzetis doki jött ki megnézni a partra, a saját kocsján vitte a rendelőbe. Ott ellátta a sebet, injekciót, meg infúziót adott, be akarta küldeni a kórházba, de a potentát leintette, látszott a nőn, hogy valami migránsféle, nem hiányzott a faluban a sok szimatoló rendőr... *Lassan tért magához, gyöngye és zavart volt, se a doki, se a potentát nem értett egy szót se a hablatolásából. Még a seregből támadt emlékem szerint: leginkább az azeri szoldátok beszédjére hajazott, de fogalmam se volt, mit mond. Pár nap múlva megerősödött annyira, hogy fölkelt az ágyból. Az első dolga volt az asztalterítóból fejkendőt csinálni... Ne röhögj, így történt! Magyarul gyorsan megtanult, meg cigányul is, ha ezt a Sárközi-féle nyelvjárást annak*

lehet nevezni... Amúgy dolgoz lélek, még ha nem is egy matyó hímzés a szentem, főz, mos, takarít, szóval cselédkedik a potentátnál, meg Frányássynál is. A zöld asszony, állítólag, csak Csamakot engedte be magához, az öregén kívül, persze. Ha többet is tudni akarsz arról a valamiről, kérdezd Csamakot.

Csamak, Csamak, Csamak! Ez a név köszönt vissza minden beszélgetésből. Ha létezett esély valami használható infóra, akkor rebinéni helyi replikáját kellett megkeresnem.

VIII.

A magas, csontos nő az ajtó előtt a betonjárdát söpörte, amikor visszatértem. *Jó munkát! Ha végzett, zavarhatom pár kérdés erejéig? Frányássy úr említette, hogy ön többször is látta a zöldasszonynak nevezett élőlényt. Mondana erről pár szót? Egy vidéki újság publicistája vagyok, de ezt, gondolom, tudja – a barna arc felém fordult, homlokráncolva fürkészett az ónixszínű szempár, vastag szemöldöke a kendőig szaladt, ám megbillent a fejkötő, ezt igennek vettem.*

Láttam egy homályos képet róla, de maga közelebb került hozzám, mint bárki: milyenek írná le? Rovarszerűnek, ahogy itt emlegetik?

Nem, a félhomályban keveset láttam, a leterített pokrócokon hevert, formára nő volt, nagyon széles derekú, a feje kicsi, de hosszúkás, de nehéz volt kivenni az arc formáját, a szeme volt a legfurcsább...

Ezek szerint humanoid volt, Frányássy is erről gyözködött, sokat volt vele?

Nem, az öreg se látta, csak egyszer, amikor kijött a mocsárból, aztán a sötét konyhában heverészett, nem csinált semmit, mindent megkapott amúgy is... Mivel én takarítottam a házat, hát persze hogy én vittem neki az ételt, más nem is próbálkozott, pedig Frányássy még sírt is egyszer, Csikaszné már nem akarta mosni az alsógatyáit, állandóan összerondította reggelre.

Milyen ételt fogyasztott? Látta, ahogy táplálkozik?

Nem, enni se láttam, vittem neki gyümölcsöt és néha párolt húst is, mindig elfogyott a tálkáról. A cukrozott vizet szerette a legjobban.

Beszélt magával? Hogyan kommunikált? Frányássy nem hallotta beszélni, szerinte képes volt a gondolatátvitelre.

Nem hiszem, hogy gondolatokkal irányított, beszélni soha nem beszélt, a szája mintha rajz lett volna csupán. A végtagját használta, hisz a saját lábán jött ide, a kézfejhez hasonló valamivel tudott fogni is, egyszer rossz helyre tettem le a gyümölcsöstálat, valami rövid zizegésféle jött felőle, kinyúlt és maga elé húzta oda, ahol lenni szokott.

Az öregúr szerint intelligens...

Nem, szerintem a zöldsasszony nem okosabb még a számár Sárközi Szásánál sem. Azt, hogy az öreg kutyaként teljesítette minden akaratát, meg hogy a falusiak nem háborgatták, pedig a férfiak viszkető középsővel mentek el már az ajtaja előtt is, a szagnak köszönhettem, különös volt, maga is érezheti, ha benéz a nyárikonyhába, pedig napokig szellőztettem utána.

Lehetséges, hogy egy fejlett állati mimikrivel volt dolguk?

Nem tudom, mit jelent a mimikri... Van még kérdése? Mert délután Bucser úrnál is dolgom van, meg kell etetnem a kutyáját.

Szerencsétlen állat, reggel arra keltem, már azt hittem, valakit nyúznak, olyan fájdalmasan vonyított. Az utolsó és nem faggatom tovább: az a zöld... dolog, mikor tűnt el? Frányássy szerint azután hagyta ott, hogy megírta nekem a levelet.

Nem, akkor ment el, amikor a potentát drága kutyája is megszökött, az a nagyfejű maszti. A párja azóta vonyít hajnalban, maga is hallhatta: arra ébred a falu.

Köszönöm, hogy válaszolt.

Csamak szó nélkül hátat fordított és bevitte a söprűt a nyitott ajtajú fészerbe.

IX.

A novellának, ha profi szépíró írná, itt lenne a vége. Több érdemi esemény nem történt. Úgy döntöttem, még egy éjszakára maradok Frányássy házában – úgy kell a vén lóköötőnek, ha már egyszer kiugrasztott a Dunán túl másik végéből, megdézsmálom az éléskamráját.

Délután az udvaron ültem a mogyorófa árnyékában, és holmi kockás fületlapokra próbáltam emlékezetből a *Thulcandra* című kisregényemhez jegyzeteket írni, amikor a gyommentesre kapirgált földön, a talajvíztől kialakult tócsában méretes pöttyös toccsant, betérítve a legyezőszerűen körém rakott lapokat. Kócos buksi kukkantott be a kapufélfa mellől, csöppet sem megszeppenve.

Boceszhuszúpuszka! Nyem akajsz japdásznyi vejem?

Hát ez a koszos purdó nem látja, hogy elfoglalt vagyok? A foltos – egykor tán bészszín – hosszú ruhából sáros, barna piszka állt ki, a strandpucсот a kapunál lerúgta, lába a langyos tócsát tapicskolta.

Hé, kölkök! Óvatosan a labdával! – kelleetlenül fölálltam és visszadobtam, megdöbbenésemre kapásból visszarúgta, olyan pontosan, hogy a maszatos gumi pecsétet hagyott a fehér ingemen.

Jonyajdójúgja, goooj!

Nem lehetett erre a kis ébenszín szutykosra haragudni: passzolgattunk egy darabig, de se a labda, se a felszerelésem nem volt alkalmas a játékra. Egy félfordulat után ráadásul belenyilallt a fájdalom a derekamba. Cintia hóna alá kapva a koszos lasztit elcsattogott.

Az öreg vigyorogva nézte, ahogy fájdalmasan tapogattam a hátam. Rögvest ajánlott is gyógyszert a „reumámra” valami büdös kenceficét, vagy: nézzek át a cigánysorra, az a sukár Sárközi lány majd „kiakupunktúrázza” a derekam. Csamak épp behozta a vacsorát, hát rákérdeztem: tud valami gyógyírt? Csípőre tett kézzel megállt a csillár alatt – a fejkendője majdnem elérte –, összehúzott szemmel méregetett.

Nem, a hátfájásra nem jó az akupunktúra, se a kámforos krém, viszont ha levelibéka pofájába köp, kigyógyul belőle.

Azt hittem, tréfál, de komolyan nézett, a házigazdám ércesen röhögött: *Jól van, no, hozz inkább a tavalyi kadarkából, az orvosság mindenre!*

Nem, kénytelen lesz maga menni a borért Frányássy úr. Havibajos vagyok, a bor ecetté válik, ha az üveghez érek...

Eh! Csamak, nem látod, hogy a nagytitzeteletű vendégünket derékzsába nyúzza. A jó kadarka majd meggyógyítja. De az is lehet, amíg annál a Sárközínél vizitelt, megbabonázta a csinos bátiséj, a Ketrin... – szívesen letöröltem volna a vigyort „Ovi-bácsi” izzadó holdvilág-képéről, de újból belém nyilallt a „hexencsúz”, az illatozó gombás-szalonnás rántottától is elment a kedvem.

Nem, a szemmel verés nem működik, a cigánylány, ha azt akarja, hogy a vendég úr bolonduljon utána, más boszorkánysághoz folyamodik. A kérdés az, maga akarja-e a lányt? Mert ugye kettőn áll a vásár. Csinos fehérnép... – amikor nemet intettem, mintha villant volna a fekete szeme, orrát dörzsölve sziszegte – ha nem, akkor vegye le az ingjét odakinn, aztán vizeljen át a nyakán és a jobb ujján, biztosan megtörik a boszorkányság.

Ovidiusz már kezdett lefordulni a hokedliről, úgy rázta a nevetés: *Csamakunk nagy bűbajos ám! Mindenhez ért! Ám elég volt rápillantani a nő komoly arcára, rögtön megfeledkeztem a fájdalomról, egy kérdés szaladt ki a számon: Mondja, Csamak, hisz maga a természetfölöttiben? Mi a véleménye Istenről vagy... Allahról?*

Nem jól mondja, vannak az emberek, például Frányássy úr, maga, Szása, a potentát, és van az erdő, a mocsár, van a zöldasszony, a gólyák, a halak...

Értem, maga panteista természet-hívó!

Nem jól érti, ez mindegy. Van még a Gazda.

Különös, elsőre nem is tűnt föl: a nő arcán mélyreható változás mutatkozott. A férfias vonások ellágyultak, mint amikor télutón a kemény barna agyagra langy esőcseppek hullnak, majd meleg bronzosság önti el: a köd-szürke égen felsjlik a kora tavaszi nap fénye. Gyöngyházként ragyogott a szabálytalan fogsor. Még Frányássyba is bennszorult a levegő a látványtól: mert Csamak, ittlétem alatt először, elmosolyodott.

Őszintén, kicsoda maga? – a nő értetlenül nézett rám: Nem tudja? Csamak vagyok, más válasz nincs.

Ez már a finálé...

X.

A Duster csomagtartójába pakoltam. Frányássy „bőkezű” ajándéka – talán negyed kiló mangalica-szalonna – füstösen szaglott. Csamakra lettem figyelmes, néhány lépésre ácsorgott a kocsitól az oldalánál ökölbe szorítva kezét. A szokásos baboskendőt viselte, hozzá galléros, hosszúujjú bézsszínű inget, a meleg ellenére se maradt el az ujjatlan, térdig érő indigókék köpeny. Feje páternosztart járt, hol a cipője orrát, hol vállam fölött a mogyorófa lombját bámulta. Közvetlenül mögötte Pendelyes kuncsorgott, a nő dereka mögül pislogott a Duster felé; természetes akadályt képezve Csamak menekülési útvonalán.

Elszégyltem magam, a nagy búcsúzkodásban – Frányássy, Szása, a potentát – megfeledkeztem kéretlen pesztonkámról... Mit mondhattam volna? Legalábbis olyat, amire rögvest nem felel meg egy tagadással indítva? Akaratlan jött: a pár tért ölelő lépés, ahogy előtte teremtem, s egy elhadart „*Mindent köszönök!*” után, elkaptam jobbját – nem ellenkezett –, ajkamhoz emeltem, és régimódi kézcsókot leheltem öklére.

Csamak hörögve kapkodott levegő után, tán bólintott is, legalábbis a baboskendő úgy lendült, aztán ballal megmarkolta a csuklónál a tehetetlenül lógó jobbját, s mintha égő fáklyát tartana vele, elszaladt.

Pendelyes fürtös kobakját oldalra billentve figyelt, aztán játékosan sípcsonton rúgott. *Hosszúpuszka, asziszem bíj téged a cajt!*

Szombathely, 2017